

NEBOJTE SE

Mojí největší obavou je iracionální strach, jež do lidských myslí zasévají politici

Martin M. Šimečka

Lidé se báli jaderné války nejvíc, když už byla nejméně pravděpodobná – v 80. letech. Bylo divné, že lidé na Východě už dávno nevěřili komunistické propagandě, v této věci jí tehdy podlehli a opravdu propadali panice, že Američané na nás shodí neutronové bomby; tak se jim tehdy říkalo. Jejich zrůdnost měla spočívat v tom, že zabijí jen vše živé, ale hmotu neporuší.

Divil jsem se sice, proč by Američané u nás toužili jezdit v poruchových škodovkách uprostřed mrtvol a v přírodě zničené komunismem, když mají doma krajinu mnohem čistší a mnohem lepší auta, ale takhle si otázku kladl málokdo. Bylo to velmi zvláštní: iracionální strach z fiktivních amerických bomb přehlušil racionální poznání, že komunistický režim zabíjí vše živé sice pomaleji, ale reálně.

Zdá se, že v našem myšlení se nic nezměnilo. Lidé ani dnes obecně nevěří politikům, ale když jim politici řeknou, že jim hrozí utonutí v obrovské vlně uprchlíků, rádi propadnou panice. Jiných důvodů ke zcela racionálním obavám je přitom dost a dost, jenže o těch politici mluví neradi.

Kdybych měl sestavit svůj vlastní žebříček racionálních obav (ne strachů), začnu změnou klimatu. Planeta je už teď teplejší o 0,75 stupně, než byla na počátku průmyslové éry, letošní rok bude nejteplejší v historii měření, hladina oceánů stoupá, bouří – zimních i letních - je víc než kdykoli v minulém století. A až se uvolní metan v zamrzlé půdě, to bude teprve jízda. Války a uprchlíci – můžeme být mezi nimi - budou jen nevyhnutelným důsledkem.

Na druhém místě jsou peníze. Přehřívají světovou ekonomiku stejně jako horký vzduch planetu. Už dávno nejsou vyjádřením skutečné ceny věcí a práce, ztratili jsme nad nimi kontrolu a jejich objem stoupá jako hladina oceánů. Stoupají také dluhy, zvláště v zemích bývalého „třetího světa“. Až americký Fed zvedne úroky, bude to jízda, jako když se metan uvolní z permafrostu (však má z toho jeho šéfka Janet Yellen pěkně nahnáno).

Pak už je to jen dlouhá řada dílčích obav, z nichž každá může zítra přerůst v tu hlavní: Putinův mozek, čínské ambice, islámské šílenství, španělská chřipka, mořské medúzy, digitální teroristé – doplňte podle libosti.

Jenže pak je tady ještě něco, z čeho mám vlastně obavu největší: je to onen iracionální strach, jež do lidských myslí zasévají politici. Je to stejné jako v 80. letech. I tehdy to dělali proto, aby od sebe odvrátili podezření, že to oni jsou hlavní příčinou marasmu. Pamatuji si, jak tehdy přijel papež Jan Pavel II. do Polska a řekl svým krajanům tu nejdůležitější větu: „Nebojte se.“ Pamatuji se, jak mne tehdy ohromila jednoduchost toho poselství. Platí i dnes.